

ЕВРОПЕЙСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА

БАНКОВ НАДЗОР

Ръководство за оценяване на заявления за лицензи за банкова дейност

Заявления за лицензи за банкова
дейност: общи положения

Второ преработено издание

BANKENTOEZICHT

Януари 2019 г.

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Съдържание

1	Предговор	3
2	Правна рамка	5
2.1	Регламент за ЕНМ и Рамков регламент за ЕНМ	5
2.2	ДКИ IV и националното право	5
2.3	Технически стандарти на ЕБО	6
2.4	Политики, практики и процедури на ЕНМ	6
3	Общи принципи на лицензиране	7
3.1	Орган, контролиращ достъпа до извършване на банкова дейност	7
3.2	Открита и изчерпателна комуникация	7
3.3	Последователност	7
3.4	Оценка според всеки отделен случай и пропорционалност	8
4	Обхват на изискването за лицензиране	9
4.1	Съществени дейности	9
4.2	Обстоятелства, порождащи изискване за лиценз	12
4.3	Допълнителни дейности, регулирани от националното право	16
5	Оценка на заявленията за лиценз за банкова дейност	17
5.1	Капитал	17
5.2	План за дейността	25
5.3	Оценки за надеждност и пригодност на членовете на ръководния орган	28
5.4	Оценка на преки и непреки акционери	30
6	Процедурни въпроси	32
6.1	Приложими графици	32
6.2	Допълнителни разпоредби в решението	36
6.3	Законосъобразна процедура	38
7	Отнемане и прекратяване на действието на лиценз	40

1 Предговор

В настоящия документ термините „лиценз“ и „разрешение“ се използват като синоними. Същото се отнася и за термините „банка“ и „кредитна институция“.

Лицензирането на кредитните институции е от изключителна важност за общественото регулиране и надзора над европейската финансова система. За да има обществеността доверие във финансовата система, тя трябва да знае, че единствено притежаващи лиценз институции имат право да извършват банкова дейност. Лицензирането също така допринася за налагането на добри практики, като гарантира, че на пазара могат да влязат единствено солидни банки.

Същевременно обаче лицензирането не бива да възпрепятства конкуренцията, финансовите иновации и технологичния прогрес. След като получат лиценз, кредитните институции в ЕС по принцип могат да извършват широк спектър от дейности. Ето защо лицензирането допринася за условия на равнопоставеност в целия ЕС и намалява риска от заобикаляне на банковото регулиране и надзор.

От 4 ноември 2014 г. Европейската централната банка (ЕЦБ) има изключителната компетентност да лицензира всички кредитни институции, установени в държавите членки, които участват в единния надзорен механизъм (ЕНМ). Тя упражнява тази компетентност в тясно сътрудничество с националните компетентни органи (НКО).

Настоящото ръководство е приложимо за всички заявления за лиценз на кредитни институции по смисъла на Регламента за капиталовите изисквания (РКИ)¹, включително, но не само първоначални лицензи за кредитни институции, заявления от FinTech предприятия, лицензи в контекста на сливания или придобивания, заявления за мостови банки и разширяване на обхвата на лицензи. Една от основните цели на настоящото ръководство е да подобри осведомеността и да увеличи прозрачността на критериите за оценка и процедурите за установяване на кредитна институция в рамките на ЕНМ.

Възможно е с течение на времето да се наложи актуализация на описаните тук политики, практики и процедури. Настоящото ръководство няма правно обвързващ характер. То представлява практически инструмент в подкрепа на заявителите и всички лица, участващи в процеса по лицензиране, чиято цел е да осигури гладко протичане и ефикасност на процедурата и оценката. Настоящото ръководство ще бъде актуализирано редовно, така че да отразява новите тенденции и придобития в практиката опит.

¹ Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 1).

В ръководството се използва терминологията от РКИ, Директивата за капиталовите изисквания (ДКИ IV)² и техническите стандарти на Европейския банков орган (ЕБО), свързани с лицензирането.

След публичната консултация през септември и октомври 2018 г. в настоящото второ преработено издание на ръководството бяха включени допълнителни указания, свързани с оценката на капитала (раздел 5.1) и с плана за дейността (раздел 5.2).

² Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 338).

2 Правна рамка

2.1 Регламент за ЕНМ и Рамков регламент за ЕНМ

Съгласно член 4, параграф 1, буква а) от Регламента за ЕНМ³ ЕЦБ е единственият орган, компетентен да издава лицензи на кредитни институции. В член 6, параграф 4 и член 14 се предвижда, че тази компетентност е обща – както за значимите институции под прекия надзор на ЕЦБ, така и за по-малко значимите институции под прекия надзор на НКО.

В Рамковия регламент за ЕНМ⁴ (членове 73–79) се разглежда подробно компетентността за издаване на лицензи, като се обръща особено внимание на съответните роли на НКО и ЕЦБ в процеса на оценяване.⁵

При изпълнението на ролята си на орган, контролиращ достъпа до извършване на банкова дейност, ЕЦБ може да използва всички правомощия, с които разполага по силата на Регламента за ЕНМ. Сред тях са събирането на информация и включването на условия, задължения и препоръки в решенията за издаване на лицензи.

По силата на член 4, параграф 1, буква а) и член 14, параграф 5 от Регламента за ЕНМ ЕЦБ има и компетентността да отнема лицензи в случаите, посочени в съответното право на ЕС или национално право.

2.2 ДКИ IV и националното право

В член 4, параграф 3 от Регламента за ЕНМ се предвижда, че за да изпълнява задачите си по надзора, ЕЦБ прилага цялото приложимо право на ЕС, а когато то се състои от директиви – националното законодателство за тяхното транспониране. Изискванията за издаване на лиценз са обхванати най-вече от членове 8 и 10–14 от ДКИ IV. Тези членове са разпоредби за минимална хармонизация, което означава, че съгласно националното право могат да бъдат наложени допълнителни изисквания за издаване на лиценз. Следователно при приемане на решения за издаване на лицензи в рамките на ЕНМ ЕЦБ прилага изискванията за лицензиране, установени в националното законодателство, с което се транспонират съответните разпоредби от ДКИ IV, както и всички конкретни национални правни изисквания. В резултат на това могат да

³ Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 г. за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции (ОВ L 287, 29.10.2013 г., стр. 63).

⁴ Регламент (ЕС) № 468/2014 на Европейската централна банка от 16 април 2014 г. за създаване на рамката за сътрудничество в единния надзорен механизъм между Европейската централна банка и националните компетентни органи и с определените на национално равнище органи (Рамков регламент за ЕНМ) (ЕЦБ/2014/17) (ОВ L 141, 14.5.2014 г., стр. 1).

⁵ За повече подробности вижте раздел 6 – Процедурни въпроси.

възникнат различия в третирането на заявленията за лиценз в различните държави членки.

2.3 Технически стандарти на ЕБО

ЕЦБ прилага всички релевантни актове на ЕС, приети от Европейската комисия въз основа на разработени от ЕБО проекти, и по-специално регулаторните технически стандарти (РТС) относно информацията, която заявителите трябва да предоставят на компетентните органи при подаване на заявление за лиценз на кредитни институции, а също и техническите стандарти за изпълнение (ТСИ), свързани с образците за предоставяне на този вид информация.⁶ Освен подробен списък с информация, която трябва да се представи в заявленията за лиценз, тези технически стандарти съдържат формуляр, който да се използва при тяхното подаване, както и съответните процедури и изисквания за това.

2.4 Политики, практики и процедури на ЕНМ

В настоящия документ терминът „надзорни органи“ се отнася както за НКО, така и за ЕЦБ.

Когато подлагат на оценка заявленията за лиценз, надзорните органи трябва да прилагат регулаторните изисквания. За да се осигури последователно прилагане на тези изисквания, е необходимо да бъде разяснено тяхното тълкуване, а също и да бъдат разработени общи надзорни практики и процедури.

За тази цел ЕЦБ, съвместно с НКО, е разработила политики във връзка със заявленията за лиценз, както и надзорни практики и процедури, в които се обяснява по-подробно как ЕНМ прилага във всеки отделен случай ДКИ IV, стандартите на ЕБО и националното право, с което се транспонира ДКИ IV.

Тези политики се приемат, без да се засяга националното право, което ЕЦБ следва да прилага. При тяхното разработване и прилагане ЕЦБ се подчинява на техническите стандарти на ЕБО, които имат предимство. НКО са постигнали съгласие, доколкото е възможно, да тълкуват националното право и да разработват процедури в съответствие с тези политики.

Настоящото ръководство ще подлежи на редовен преглед предвид продължаващото развитие на практиката на ЕНМ за издаване на лицензи, както и с оглед на развитието на международната и европейската регулаторна среда или ново тълкуване на ДКИ IV от Съда на Европейския съюз.

⁶ Окончателен доклад относно проекта на Регулаторните технически стандарти съгласно член 8, параграф 2 от Директива 2013/36/ЕС и проекта на Техническите стандарти за изпълнение съгласно член 8, параграф 3 от Директива 2013/36/ЕС (EBA/RTS/2017/08 и EBA/ITS/2017/05).

3 Общи принципи на лицензиране

3.1 Орган, контролиращ достъпа до извършване на банкова дейност

От гледна точка на пруденциалния надзор лицензирането поначало възпрепятства влизането на банковия пазар на институции, които няма да бъдат сигурни и солидни и биха могли да застрашат стабилността на финансовата система. Издавайки лицензи на банките, ЕЦБ действа като орган, който контролира достъпа до извършване на банкова дейност. Нейната задача е да се увери, че влизащите на банковия пазар институции са устойчиви и отговарят на националните правни изисквания и правните изисквания на ЕС. За тази цел тя обръща особено внимание на капиталовите равнища, плана за дейността и организационната структура на банките заявители, както и на пригодността на техните управители и акционери.

В настоящото ръководство не се дава приоритет на нито един конкретен бизнес модел на банките.

3.2 Открита и изчерпателна комуникация

Заявлението за лиценз за банкова дейност бележи началото на жизнения цикъл на една кредитна институция (или значителна промяна в него) и съответно на комуникацията между институцията и надзорния орган. Надзорните органи очакват всеки заявител да подготви точно и изчерпателно своето заявление и да споделя информация открито и бързо, за да помогне на надзорните органи да вземат информирано решение. Изискванията за информацията се основават на РТС и на ТСИ на ЕБО относно информацията, която се изисква за лицензирането на кредитните институции.

Причините за забавяне при издаването на лиценз най-често са представяне на непълна информация или незадоволително изпълнение от страна на заявителя на искания за допълнителна информация. Надзорните органи поддържат редовна комуникация със заявителя в целия ход на процедурата.

3.3 Последователност

Първите години на европейския банков надзор показаха несъответствия между държавите членки в тълкуването на рамката за лицензиране и нейното прилагане при оценката на заявления за лиценз.

В настоящото ръководство се предоставят по-подробни разяснения относно политиките, практиките и процедурите, които ЕЦБ прилага при тази оценка.

В него се обръща специално внимание на заявленията за нови лицензи или за разширяване на обхвата на лицензи. Поради тази причина то няма да доведе до повторна оценка на вече издадените лицензи. Спазването на съответните изисквания от страна на лицензираните кредитни институции се подлага на наблюдение в рамките на текущия надзор.

3.4 Оценка според всеки отделен случай и пропорционалност

За всяко заявление за лиценз ще бъдат взети предвид всички релевантни обстоятелства. Това включва съображения за пропорционалност в съответствие с естеството, мащаба и сложността на дейностите на институцията заявител и с произтичащия от тях риск.

Изискванията за информация ще бъдат калибрирани спрямо естеството на заявлението в съответствие с приложимото законодателство. За заявления, които включват нови, представляващи прецедент или изключително сложни дейности, ще се изисква повече информация, отколкото за такива, които включват ясни или познати дейности. Например заявление за лиценз след вътрешно реструктуриране с цел оптимизиране на структурата на дадена група се третира по различен начин от заявление за лиценз вследствие от сливане между две дотогава независими кредитни институции с различни бизнес модели или от заявление на стартиращо предприятие.

4 Обхват на изискването за лицензиране

Обхватът на намесата на ЕЦБ в процеса по лицензиране има три основни измерения:

- проверка, че дадено предприятие в достатъчна степен извършва съществените дейности, които една институция трябва да предприеме, за да се счита за кредитна институция по смисъла на РКИ;
- издаване на лиценз на кредитна институция при нейното създаване, както и изменение на съдържанието на съществуващ лиценз, например по отношение на обхвата на позволените банкови дейности;
- издаване на лиценз за всички регулирани дейности, за които се изисква лиценз на кредитна институция съгласно приложимото право, независимо дали в резултат от правото на ЕС или от национално право, стига да подлежат на пруденциална надзорна функция.

Надзорният орган трябва да подложи на индивидуална оценка всяка ситуация и транзакция, която би могла да окаже въздействие върху необходимостта дадена институция да притежава лиценз на кредитна институция, за да се увери дали се изисква именно лиценз, а не друга форма на надзорно одобрение.

Тези измерения са обяснени по-подробно в следващите раздели.

4.1 Съществени дейности

Определение за „кредитна институция“ в РКИ

В РКИ като „кредитна институция“ се определя „предприятие, чийто предмет на дейност е да извършва публично привличане на влогове или други възстановими средства и да предоставя кредити за своя сметка“ (член 4, параграф 1, точка 1).

ЕЦБ приема, че това определение включва както институции с по-традиционен бизнес модел, така и институции, отразяващи развиващата се роля на банките в обществото, особено ако те навлизат в използването на съвременни финансови технологии (FinTech). За целта трябва да са налице и двата компонента на определението: i) публично привличане на влогове или други възстановими средства; и ii) предоставяне на кредити.

По-специално, ако извършването на тези две съществени банкови дейности не е ясно изразено, ЕЦБ ще проучи основните причини за това и ще проведе **целенасочен анализ**. Тя ще обърне особено внимание на институции, които не извършват и двете дейности, но въпреки това са обект на изискване за задължително лицензиране в своята държава членка – например депозитари на предприятия за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК) и алтернативни инвестиционни фондове.

- Формалното съответствие с отделните елементи на дефиницията за кредитна институция (каквото може да е налице например, ако дадена институция подаде заявление за лиценз на кредитна институция, без всъщност да развива съответните дейности) по принцип не се счита за достатъчно условие за получаването на лиценз на кредитна институция. За да определи допустимостта на институцията заявител, ЕЦБ оценява дали тя е **развила достатъчно и двете** определящи дейности (публично привличане на влогове или други възстановими средства и предоставяне на кредити). В случаи, в които е налице или се предполага, че е налице единствено формално съответствие, ще се извършва по-задълбочена проверка на възможни **допълнителни мотиви** за заявлението.⁷
- ЕЦБ извършва преглед дали цялостната пруденциална рамка за кредитните институции е **най-правилната и най-подходящата рамка** за планираните дейности. За определени специализирани финансови дейности, например емитирането на електронни пари и платежните услуги, съществува по-подходящ специализиран регулаторен режим.
- За да се счита за „кредитна институция“, институцията заявител трябва да развива и двете дейности – публично привличане на влогове или други възстановими средства и предоставяне на кредити. При все това може да се прилага известна гъвкавост по време на поетапното въвеждане на дейностите (например в първите 12 месеца след започване на дейността).

Ако заявителят не възнамерява веднага да започне да предлага една от определящите дейности, когато започне да извършва дейност, компетентният орган извършва оценка дали това може да повлияе на жизнеспособността на неговия бизнес план.

Например липсата на приход от лихви от кредитиране ще окаже влияние върху лихвените плащания по депозити. След това надзорните органи ще подложат на оценка устойчивостта на бизнес модела, като отчитат прогнозирания период на поетапно въвеждане на липсващата дейност.

Ако бизнес планът на институцията не предвижда тя да предоставя редовно кредити за своя сметка след първоначалния период, компетентният орган ще прецени дали не е по-подходящ друг регулаторен режим.

⁷ В проверката ще се отчитат всички приложими национални правни изисквания.

Пояснения за термините, използвани в определението

Както в РКИ, така и в ДКИ IV липсва дефиниция на отделните термини, от които се състои определението за кредитна институция. Въпреки че на практика определението за някои от тях (например „предприятие“) не оставя особено място за обсъждане, при други липсата на определение е довела до различни тълкувания в държавите членки на ЕС по въпроса кои институции се класифицират като кредитни институции. За да се осигури последователност, по-долу са предоставени пояснения по тълкуването на ЕЦБ на определени основни понятия (без да се засягат националните правни изисквания и правните изисквания на ЕС).

Влогове и други възстановими средства

Една от основните цели на хармонизирания пруденциален надзор е достатъчната защита на вложителите, инвеститорите и потребителите. В този смисъл надзорът обхваща институции, чийто предмет на дейност е да извършват публично привличане на възстановими средства под формата на влогове или под други форми, като например системно емитиране на облигации и други съпоставими ценни книжа. Възстановимите средства, включително влоговете, може да се състоят от дългосрочни спестовни сметки, разплащателни сметки, незабавно възстановими спестовни сметки, средства в инвестиционни сметки или в други форми, които подлежат на възстановяване. Според широкото тълкуване на Съда на Европейския съюз понятието „други възстановими средства“ се отнася не само за финансови инструменти, които притежават присъщото качество възстановимост, но и за онези, които, макар и да не притежават това качество, са предмет на договорно споразумение за възстановяване на платените средства.⁸

Широко е и тълкуването на термина „депозит“ („влог“), който в Директивата относно схемите за гарантиране на депозити⁹ се определя като „кредитно салдо, което се получава в резултат на средства, оставени по сметка, или от временни положения, произтичащи от обичайни банкови транзакции, и което дадена кредитна институция трябва да изплати [по номинална стойност] съгласно приложимите закони и договорни условия, включително срочен депозит и спестовен депозит“.¹⁰

⁸ Решение на Съда на Европейския съюз от 11 февруари 1999 г. *Romanelli*, C-366/97, ECLI:EU:C:1999:71, точка 17.

⁹ Директива 2014/49/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. относно схемите за гарантиране на депозити (ОВ L 173, 12.6.2014 г., стр. 149).

¹⁰ Член 2, параграф 1, точка 3 от Директивата относно схемите за гарантиране на депозити,

Средствата, получени във връзка с предоставянето на определени услуги, например платежни услуги или емитиране на електронни пари, изрично са изключени от приложното поле на ДКИ IV и/или на РКИ.¹¹

Публично

Без да се засягат съществуващите определения за „публично“ в националното право, когато се използва в пруденциален контекст, то предполага елемент на защита за физически или юридически лица срещу поверяването на средства на неподлежащи на надзор институции с неустановена финансова стабилност. Възможно е определени групи, за които се счита, че не се нуждаят от такава защита, да бъдат изключени от понятието „публично“. Такива например са лица, които имат (лични) взаимоотношения с предприятието, на което поверяват парите си, и поради тази причина могат да оценят неговата финансова стабилност или професионални участници на пазара с достатъчни експертни познания и средства, които им позволяват да извършват собствено проучване на контрагентите.

Предоставяне на кредити за своя сметка

Кредитирането под формата на предоставяне на кредити или заеми, трябва да се извършва от кредитната институция „за нейна сметка“. Поради тази причина кредитната институция е кредиторът, а предоставяните от нея кредити/заеми се превръщат в нейни активи. Различните видове кредити включват, но не се ограничават до влизашите в обхвата на втората дейност, изброени в приложение I към ДКИ IV, т.е. потребителски кредити, ипотечни кредити, факторинг и финансиране на търговски сделки. Съгласно определението в РКИ като кредити могат да се квалифицират и овърдрафтите.

4.2 Обстоятелства, пораждащи изискване за лиценз

Първоначално издаване на лиценз

Множество причини могат да наложат институциите да подадат до НКО заявление за първоначален лиценз. По принцип няма значение за

¹¹ Член 18, параграф 3 от Директива за платежните услуги II (Директива 2015/2366/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО (ОВ L 337, 23.12.2015 г., стр. 35) и член 6, параграф 3 от Директивата за електронните пари (Директива 2009/110/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. относно предприемането, упражняването и пруденциалния надзор на дейността на институциите за електронни пари и за изменение на директиви 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО, и за отмяна на Директива 2000/46/ЕО (ОВ L 267, 10.10.2009 г., стр. 7)).

кандидатурата дали се изисква временен или постоянен лиценз. Като цяло обаче лицензите се издават за неограничен период от време.

- За всяко **лице (или група лица), което желае да стане кредитна институция**, т.е. да започне да привлича влогове или други възстановими средства и да предоставя кредити, се изисква нов лиценз. То може да е новосъздаден или съществуващ субект, който вече извършва една от двете изисквани дейности и сега желае да предлага и другата. То може също така да бъде регулирана финансова институция, която планира да разшири дейността си така, че тя да включва всички банкови услуги.
- Също така нов лиценз може да е необходим, ако **две или повече кредитни институции се слоят и създадат нов субект, който извършва дейностите на слетите кредитни институции**. Лиценз се изисква за всеки нов субект, извършващ регулирани дейности.

Понякога може да е необходимо такъв нов субект да съществува само за кратък период от време, например по време на сливане, когато може да се наложи една кредитна институция да освободи дейностите си и те да бъдат пренесени в нов, временен субект, преди да се осъществи сливането в окончателния субект. Независимо от временното естество на този нов субект за него се изисква лиценз.

Все пак обаче може да се направи изключение за временни кредитни институции, поддържащи дейностите само толкова дълго, колкото е необходимо, за да се приключат правните сделки, свързани със сливането. За да решат дали да направят изключение, надзорните органи вземат предвид конкретните обстоятелства и рисковете, свързани с осъществяването на сделката. ЕЦБ счита, че такова изключение може да се направи единствено когато съответните страни са въвели защитна мярка, в случай че сделката не може да бъде приключена в рамките на този кратък период. Всички други необходими надзорни одобрения, свързани със сливането, все пак трябва да бъдат получени.

- **Мостовата банка** е временна кредитна институция, специално създадена, за да държи активите и пасивите на друга, обикновено неплатежоспособна, кредитна институция с цел да се поддържат критичните функции, докато бъде уредена продажбата или отписването на активите. Макар и временни, мостовите банки са кредитни институции и поради тази причина са обект на решение на ЕЦБ по лицензиране.

Мостовите банки често трябва да бъдат създадени бързо, за да окажат подкрепа на банка в кризисна ситуация. Поради спешността на ситуацията и кратките срокове при надлежно обосновани обстоятелства мостовите банки могат да бъдат лицензирани с освобождаване от определени нормативни изисквания, както се предвижда в Директивата за

възстановяване и реструктуриране на банки (ДВПБ)¹². Така те могат да започнат да извършват дейност, без изцяло да спазват изискванията на ДКИ IV. Този вид освобождаване е с ограничено времетраене.

В зависимост от конкретната ситуация лицензирането на мостови банки се извършва в сътрудничество с други органи, най-вече Единния съвет по реструктуриране или националния орган за реструктуриране. Ако е необходимо, в него може да се включат и други органи.

Промени в лицензите

Множество причини могат да наложат субектите да подадат заявление за промяна на първоначалните лицензи, включително, но не само описаните по-долу.

- Някои държави членки не предоставят „универсални“ банкови лицензи, т.е. лицензи, разрешаващи на заявителя да извършва всички посочени в приложение I от ДКИ IV дейности или повече, в случай че това се предвижда от националното право. В случай на неуниверсален лиценз може да се наложи обхватът на първоначалното разрешение за банкова дейност да се разшири, ако лицензираната институция желае да предприеме друга регулирана дейност, например инвестиционни услуги, управление на портфейли, услуги по съхранение и попечителски услуги, и т.н.

Приложение I от ДКИ IV

СПИСЪК НА ДЕЙНОСТИТЕ, ПОДЛЕЖАЩИ НА ВЗАИМНО ПРИЗНАВАНЕ

1. Приемане на влогове и други възстановими средства.
2. Кредитиране, включително: потребителски кредити, договори за кредит, свързани с недвижимо имущество, факторинг със или без право на обратен иск, финансиране на търговски транзакции (включително форфетиране).
3. Финансов лизинг.
4. Платежни услуги съгласно определението в член 4, параграф 3 от Директива 2007/64/ЕО.

¹² Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 173, 12.6.2014 г., стр. 190).

5. Издаване и администриране на други платежни средства (например пътнически чекове и банкови трати), доколкото такава дейност не е обхваната от точка 4.
6. Гаранции и ангажименти.
7. Търгуване за собствена сметка и за сметка на клиенти с:
 - (a) инструменти на паричния пазар (чекове, менителници, депозитни сертификати и други);
 - (b) валутен обмен;
 - (c) финансови фючърси и опции;
 - (d) валутни и лихвени инструменти;
 - (e) прехвърлими ценни книжа.
8. Участие в емисии на ценни книжа и предоставяне на услуги във връзка с такива емисии.
9. Консултиране на предприятия относно структурата на капитала, отрасловата стратегия и свързани с това въпроси и съвети, както и услуги във връзка със сливания и закупуване на предприятия.
10. Парична брокерска дейност.
11. Управление на портфейли и консултиране.
12. Съхранение и управление на ценни книжа.
13. Услуги, свързани с оценка на кредитната история на клиенти.
14. Услуги за доверително пазене.
15. Издаване на електронни пари.

Когато съдържат позоваване на финансовите инструменти, предвидени в раздел В от приложение I към посочената директива, услугите и дейностите, изложени в раздели А и Б от приложение I към Директива 2004/39/ЕО, са обект на взаимно признаване в съответствие с настоящата директива.

-
- Една институция може да избере да извършва различни дейности през своя жизнен цикъл. Ако съгласно националното право се изисква решение по лицензиране поради **промяна в дейността**, това налага намесата на ЕЦБ, която да вземе такова решение. Ако обаче новата дейност вече влиза в обхвата на първоначалния лиценз, не е необходимо да се кандидатства за промяна в лиценза.

- Правната форма на субекта може да се промени. Ако поради **промяната в правната форма** се изисква решение по лицензиране съгласно националното право или ако в резултат от нея се изменя пруденциалният режим, прилаган спрямо институцията, това налага намесата на ЕЦБ, която да вземе такова решение. Ако поради промяната на правната форма не се изисква решение по лицензиране съгласно националното право, е възможно все пак да са необходими други видове надзорни одобрения, например за промяна на учредителните документи (устава) на кредитната институция.
- **Сливанията** може да породят необходимостта от решение на ЕЦБ за разширяване на лиценза, особено ако лицензите на институциите не обхващат същите дейности. Субектът, който ще поеме регулираните дейности, които преди са били извършвани от другите страни по сливането, трябва да има разрешение за целия набор от дейности. Ако субектът вече разполага с лиценз за банкова дейност, може да е необходимо той да бъде разширен. Всички други необходими надзорни одобрения, свързани със сливането, също трябва да бъдат получени.

Без предварително разрешение от ЕЦБ не следва да се прехвърлят лицензи към нови или съществуващи субекти, тъй като тя има изключителната компетентност да издава лицензи в рамките на ЕНМ.

По принцип заявленията за промени в лицензите могат да бъдат оценявани по по-пропорционален начин от първоначалните заявления за лиценз за банкова дейност. Примери за това са посочени в раздел 5.

4.3 Допълнителни дейности, регулирани от националното право

Вижте също следното пояснение на уебсайта на ЕЦБ за банковия надзор:

[Писмо от 31 март 2017 г. относно компетентността на ЕЦБ да упражнява надзорни правомощия, предвидени в националното право.](#)

Регулираните от националното право дейности може да надхвърлят изброените в приложение I от ДКИ IV. Ето защо, когато съгласно националното право се изисква дадена кредитна институция да придобие лиценз, преди да започне да извършва финансова дейност, може да е необходимо ЕЦБ да вземе решение за издаване на лиценз, дори ако дейността не е сред изброените в приложение I от ДКИ IV, доколкото съгласно правото на ЕС това изискване за лиценз е свързано с надзорна функция.^{13 14}

ЕЦБ издава лицензи за дейности, които се регулират само от националното право, доколкото съгласно правото на ЕС тези дейности са свързани с надзорна функция.

¹³ Засега изключение представлява разрешението за дейности с обезпечени облигации, извършвани от кредитни институции, когато до по-задълбочената оценка на такива дейности се изисква такова специално разрешение съгласно националното право.

¹⁴ Съгласно член 78, параграф 5 от Рамковия регламент за ЕНМ „решението за издаване на лиценз обхваща дейността на заявителя като кредитна институция, както е уредена в съответното национално право (...)“.

5 Оценка на заявленията за лиценз за банкова дейност

За повече информация вижте:

- Технически стандарти на ЕБО
- План за дейността: член 10 от ДКИ IV.
- Собствен капитал: член 12 от ДКИ IV.
- Пригодност на ръководството: член 91 от ДКИ IV.
- Пригодност на акционерите: член 14 от ДКИ IV.

Надзорните органи подлагат на оценка информацията, предоставена от заявителя за първоначален лиценз за банкова дейност или за промяна на съществуващ лиценз, съгласно набор от критерии, произтичащи от правото на ЕС и националното право, и по подходящ за заявления лиценз начин. Ето няколко примера за области, които влизат в обхвата на оценката:

- общо представяне на заявителя и неговата история, включително контекст и обосновка за заявлението за лиценз;
- план за дейността, включително планирани дейности, бизнес модел и свързаният с тях рисков профил;
- структурна организация на заявителя, включително организация в областта на информационните технологии и изискванията за възлагане на дейности на външни изпълнители;
- финансова информация, включително прогнозен баланс и прогнози за отчета за приходите и разходите, както и информация за адекватността на вътрешния капитал и ликвидността;
- пригодност на акционерите;
- пригодност на управителния съвет и лицата, заемачи ключови позиции, както и на надзорния съвет.

Следващите раздели съдържат подробно обяснение на критериите за оценка.

5.1 Капитал¹⁵

Като част от оценката на заявленията за лиценз надзорните органи оценяват количеството, качеството, произхода и състава на капитала на кредитната институция заявител¹⁶. Надзорните органи оценяват капиталовите нужди за всички заявления, независимо дали става въпрос за първоначален лиценз, лиценз в контекста на сливане, придобиване или заявление за мостова банка, или за разширяване на обхвата на съществуващ лиценз. При оценката на

¹⁵ Раздел 5.1 бе добавен към настоящото второ преработено издание на Ръководството за лицензиране.

¹⁶ В зависимост от конкретните обстоятелства във всеки отделен случай заявителят не винаги е субектът, който трябва да се лицензира като кредитна институция; това например може да бъде предложеният акционер(и) на юридическо лице, което ще се учреди след придобиването на лиценза.

капиталовите нужди се взема предвид състоянието в момента на лицензиране, както и прогнозните капиталови нужди за определен период.

Наблюдават се разлики между практиките на НКО за определяне на равнището на необходимия капитал. Ето защо си струва да се разяснят две основни понятия:

Изискване за начален капитал

Изискването за начален капитал се отнася до абсолютния минимум за размер на капитала, с който една кредитна институция се изисква да разполага съгласно националното право. Началният капитал трябва да бъде внесен в пълен размер при издаването на лиценза¹⁷, след което в съответствие с член 93 от РКИ да се поддържа през целия жизнен цикъл на кредитната институция. Минималният размер на началния капитал, посочен в ДКИ IV, е 5 млн. евро¹⁸. При транспонирането на ДКИ IV в своето национално право някои държави членки са установили по-висок праг за началния капитал. В такива случаи за определянето на началния капитал се използва именно този по-висок праг.

Изискване за собствен капитал

Изискването за собствен капитал се отнася до размера на капитала, който една кредитна институция трябва да поддържа след получаването на лиценза, за да поеме евентуални загуби и да редуцира рисковете, присъщи на нейните дейности. То се изчислява при издаването на лиценза въз основа на бизнес плана на заявителя и неговите рисковопретеглени активи предвид прогнозирания кредитен, операционен и пазарен риск. Изискването за собствен капитал се прилага както за самостоятелни субекти, така и за групи, подлежащи на консолидиран надзор.

¹⁷ Освен в случаите, в които националното право изрично не допуска предварителното внасяне на минималния начален капитал. В тях към решението на ЕЦБ може да се добави предварително условие, по силата на което лицензът влиза в сила едва когато началният капитал бъде внесен в пълен размер.

¹⁸ Има отделни изключения от тази разпоредба. За повече подробности вижте член 12, параграф 4 от ДКИ IV. За определени категории кредитни институции минималното изискване за начален капитал може и да е по-ниско от 5 млн. евро.

Качество на капитала

Съгласно член 72 във връзка с член 25 от РКИ собственият капитал на дадена институция се състои от сумата на нейния базов собствен капитал от първи ред (членове 26–50 от РКИ), допълнителния капитал от първи ред (членове 51–61 от РКИ) и капитала от втори ред (членове 62–71 от РКИ).

За да се осигури последователност при оценката на устойчивостта на капиталовата база на дадена кредитна институция, са хармонизирани правилата за това какви елементи могат да влизат в състава ѝ. В РКИ са определени капиталовите инструменти и елементи, които могат да се признават за компоненти на собствения капитал.

По време на оценката надзорните органи проверяват дали капиталът е съставен от признатите елементи и по този начин осигуряват качеството му.

Очаква се капиталът на кредитната институция да бъде ясно отделен от другите активи на нейните собственици, тъй като трябва да остане изцяло наличен за кредитната институция и да се ползва неограничено и единствено от нея.

Количество очакван капитал при издаването на лиценза

Надзорните органи извършват оценка на капацитета на кредитната институция да поддържа достатъчно равнище на капитал за определен период от време, обикновено три години. За тази цел те подлагат на оценка бизнес плана на кредитната институция заявител и дейностите, които тя ще започне да извършва, както и свързаните с тях рискове.

ЕЦБ очаква при издаването на лиценза капиталът на кредитната институция да бъде достатъчен, за да покрие загубите, произтичащи от нейната рискова експозиция през този период.

Очаква се бизнес планът да съдържа основен сценарий и утежнен, но възможен неблагоприятен сценарий за първите три години дейност. Като част от цялостната оценка на бизнес плана надзорните органи извършват преглед и анализ на прогнозите при основния и утежнения сценарий.

За да се определи равнището на очаквания капитал при издаване на лиценза, като стандартна практика се извършват няколко изчисления, чиито резултати се сравняват:

- Първо, заявителят приблизително изчислява изискването за собствен капитал за всяка от първите три години на своята дейност и така се установява най-голямата от трите суми.
- Второ, тази сума се сравнява с изисквания начален капитал съгласно националното право, за да се определи коя от двете суми е по-голяма.
- Трето, към по-голямата сума, установена във втората стъпка, се добавят прогнозни кумулативни загуби (ако има такива) през първите три години дейност при основния или неблагоприятния сценарий (според това кои са по-високи). Въз основа на тези три стъпки се изчислява общият размер на

капитала, с който една кредитна институция се очаква да разполага при издаване на лиценз (т.е. „очакваният капитал при издаване на лиценз“).

Изчислението на очаквания капитал при издаване на лиценз се основава на бизнес плана на заявителя и неговите базисни допускания за първите три години дейност. Целта е да се установи равнище на капитал, чрез което да се осигури спазването на изчислените капиталови изисквания от страна на институцията през първите няколко години дейност.

Ето защо е обичайна практика компетентните органи, включително ЕЦБ, да прилагат към изискването за начален капитал допълнителен индивидуален рисков базирани буфер. Причината за това е, че изискваният начален капитал трябва да се поддържа през целия жизнен цикъл на кредитната институция и не може да се използва за поемане на потенциални загуби.

Ето защо очакваният капитал при издаване на лиценз се определя не само като равнището на капитал, което гарантира съответствие в този определен момент, но и като гарантиращото съответствие с изискването за собствен капитал и изискването за начален капитал през първите няколко години дейност.

Капиталова наличност

Прави се разграничение между частта на очаквания капитал, която трябва да бъде внесена в пълен размер към момента на издаване на лиценз, и остатъка, който може да се покрие с капиталови ресурси.

Сумата, която се очаква да бъде внесена в пълен размер към момента на издаване на лиценз, се изчислява въз основа на изискването за начален капитал или изискването за собствен капитал (по-високата сума от двете) плюс прогнозираните от заявителя загуби през първата година дейност.

ЕЦБ очаква разликата между тази сума и очаквания капитал при издаване на лиценз да бъде покрита с капиталови ресурси, налични към момента на издаване на лиценз.

Капиталовите ресурси се определят като активи, до които заявителят има надежден достъп. След проверка от надзорните органи като капиталови ресурси могат да се използват: заети средства, банкови гаранции, частни финансови ресурси на акционери, финансови инструменти, които са или ще бъдат емитирани на финансовите пазари, и други. Очаква се заявителят да докаже, че разполага с тези допълнителни ресурси.

Примери

Долупосочените примери показват различията в очаквания общ капитал при издаване на лиценз, които могат да възникнат, тъй като някои държави членки

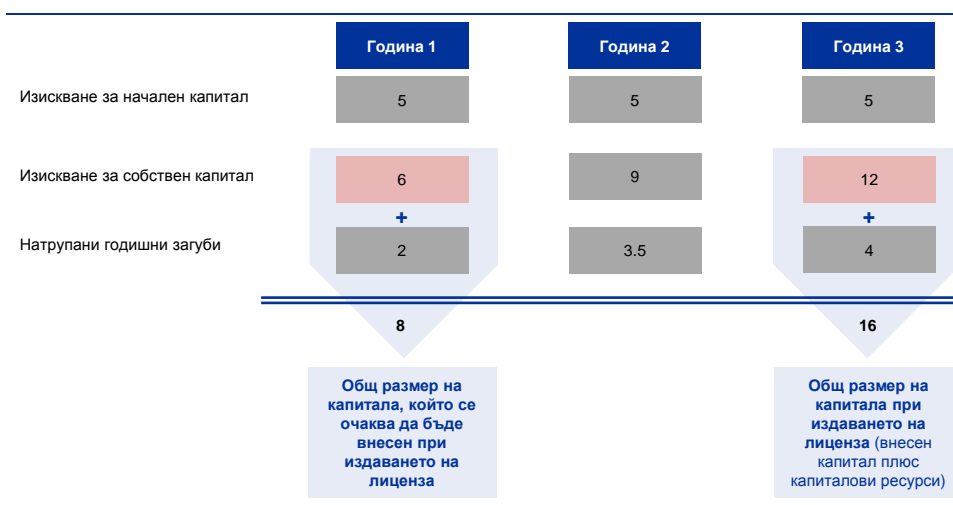
са установили по-висок праг за изискването за начален капитал, както и поради разграничението между внесен капитал и очаквания общ капитал.

Пример 1: Изискването за собствен капитал надхвърля изискването за начален капитал

В този пример изискването за собствен капитал се определя като трайно по-високо през първите три години в сравнение с изискването за начален капитал. Най-високият размер на изискването за собствен капитал (12 през третата година) се прибавя към прогнозни натрупани загуби през първите три години (4) и резултатът (16) е количеството капитал, очаквано към момента на издаване на лиценза на кредитната институция (включително капиталовите ресурси). В този пример размерът на капитала, който се очаква да бъде внесен към момента на издаване на лиценза, е 8 (в състава му влизат изчисленото за първата година изискване за собствен капитал (6) и прогнозните загуби за първата година (2)).

Диаграма 1

Изискването за собствен капитал надвишава изискването за начален капитал

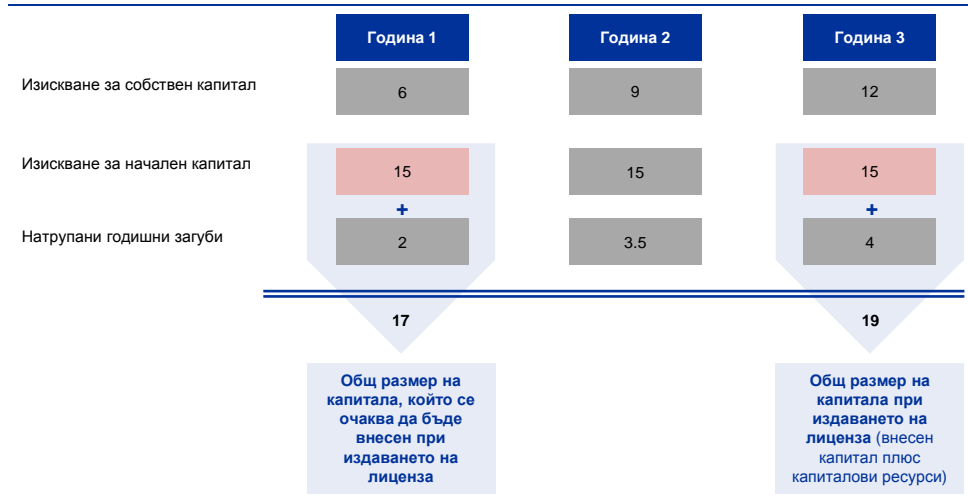
Пример 2: Изискването за начален капитал съгласно националното право надвишава изискването за собствен капитал

В този пример изискването за начален капитал (15) системно надвишава през първите три години изискването за собствен капитал. Тъй като 15 е най-високата стойност, за изчислението се използва размерът на изискването за начален капитал, а не на изискването за собствен капитал. Ето защо 15 се прибавя към натрупаните загуби през първите три години (4) и резултатът е 19. В този пример размерът на очаквания от заявителя капитал към момента на издаване на лиценза (включително капиталовите ресурси) е 19, а очакваният

внесен капитал към същия момент е 17 (начален капитал на стойност 15 плюс прогнозни загуби през първата година на стойност 2).

Диаграма 2

Изискването за начален капитал съгласно националното право надвишава изискването за собствен капитал

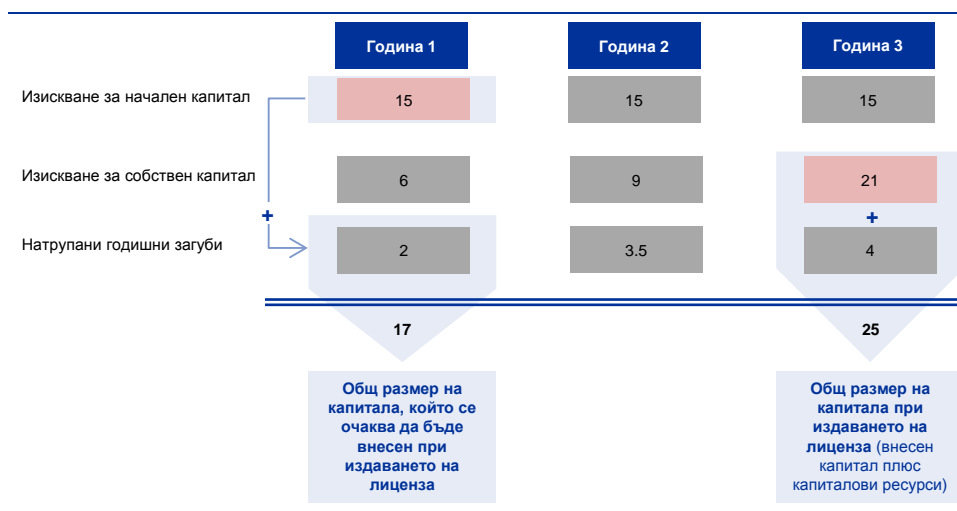

Пример 3: Има промяна в най-високата използвана стойност

В този пример прогнозното изискване за собствен капитал нараства бързо и надминава изискването за начален капитал през третата година. Най-високата стойност (21) се прибавя към прогнозните натрупани загуби от първите три години (4) и резултатът (25) е размерът на капитала, очакван от заявителя към момента на издаване на лиценза (включително капиталовите ресурси). Очакваният размер на капитала, внесен при издаване на лиценза (17), е същият, както в предишния пример.

Диаграма 3

Има промяна в най-високата използвана стойност

Следва да се отбележи, че за разлика от примерите по-горе, най-високата стойност, която трябва да се използва като основа за изчисленията, може да възникне и през първата или втората година.

Освен това надзорните органи могат да изискват допълнителен капитал към момента на издаване на лиценза, ако трябва да бъдат обхванати конкретни рискове, например „риск на стартиращо предприятие“ или „риск за изпълнението“, в зависимост от индивидуалните обстоятелства въз основа на анализ във всеки отделен случай.

Местонахождение

Изискваният капитал, който следва да бъде внесен в пълен размер, се очаква да бъде наличен в счетоводния баланс на кредитната институция, освен ако в националното право не се предвижда друго.

Времева рамка

Препоръчително е очакваният капитал да бъде внесен в пълен размер преди издаването на лиценза. Въпреки това, ако съгласно националното право или практики това не може да се осъществи, първоначалният капитал следва да бъде внесен в пълен размер преди издаването на лиценза или най-късно преди стартирането на дейностите с търговска цел¹⁹.

¹⁹ Под „стартиране на дейностите с търговска цел“ се разбира моментът, в който кредитната институция започва да предлага на пазара своите услуги с цел привличане на клиенти.

Очаква се на надзорните органи да бъде представено доказателство за плащането или трансфера на капитала, в случай че такова се изисква съгласно националното право.

Банкови групи

В някои случаи банките с новоиздаден лиценз са част от съществуваща банкова група. В зависимост от своя размер и дейности дъщерното предприятие с новоиздаден лиценз може да окаже влияние върху капиталовото равнище на групата. Когато се извършва оценка на потенциалното въздействие на институцията с новоиздаден лиценз върху дадена банкова група, ще се отчита наличието на освобождавания от нормативни изисквания.

Компетентните органи могат да предоставят освобождавания в отделни случаи, по силата на които за институцията с новоиздаден лиценз не важат капиталови изисквания и/или изисквания за ликвидност. Вместо това изискванията за банката с новоиздаден лиценз ще бъдат включени в обхвата на пруденциалната консолидация на предприятието майка.

Ако се планира кредитната институция да бъде индивидуално освободена от капиталови изисквания и/или изисквания за ликвидност, решенията за освобождаване трябва да бъдат приети преди или едновременно с издаването на лиценза, така че освобождаването да влезе в сила от момента на издаването на лиценза.

По принцип в случаите, в които заявителят и/или предприятието майка вече са поднадзорни институции, освобождаванията се предоставят при издаването на лиценза.

Мостови банки

Като общо правило мостовите банки с новоиздаден лиценз също трябва да спазват капиталовите изисквания и изискванията за ликвидност.

Предвид присъщата на мостовите банки несигурност по отношение на оценката и разходите след оценка във всеки отделен случай надзорните органи може да увеличат или намалят капиталовото изискване след реструктурирането в сравнение с това на предшественика.

По принцип мостовата банка трябва да поддържа същия процент капитал, какъвто е имала в предишния си вид, като се вземе предвид разумна оценка на прехвърлените ѝ активи, права и пасиви, докато бъде извършена пълна оценка в рамките на процеса по надзорен преглед и оценка (ПНПО).

5.2 План за дейността²⁰

След като ЕБО приеме проекта на РТС, информацията, която трябва да се предостави като част от заявлението за лиценз, ще стане по-конкретна и ще включва обстоятелствени документи и подробности, обхващащи широк набор от теми.

В следния списък, макар и неизчерпателен, са посочени основните теми, които надзорните органи считат за важни в оценката на плана за дейността и бизнес плана.²¹

Надзорните органи могат да подлагат на проверка представената информация, за да проверят допусканията в основата на бизнес плана.

По принцип бизнес планът се изготвя със средносрочен хоризонт, т.е. обхваща период от три до пет години.

Предложени дейности и стратегия

За да могат компетентните органи да извършат оценка на бизнес модела и свързания с него рисков профил, от заявителя се изисква да представи информация относно предложените дейности, които ще се извършват, в съответствие с член 10 от ДКИ IV и националното транспониращо законодателство. Очаква се заявителят да опише цялостната стратегия, както и набелязаните стъпки за постигането на стратегическите цели на кредитната институция.

Надзорните органи извършват оценка на информацията в бизнес плана относно продуктите и услугите, които ще се предлагат, сегмента и местонахождението на целевите клиенти, физическите и/или цифровите канали на разпространение и планираното пазарно позициониране спрямо конкурентите.

Когато извършват преглед на графика за изпълнение на предложения бизнес план, надзорните органи ще вземат предвид съдържанието, приоритетите и сроковете на различните планирани стъпки, както и фиксираните и променливите разходи, произтичащи от изпълнението.

Очаква се заявлението също така да включва информация за планираното включване в схема за гарантиране на депозити и институционална защитна схема, където това е приложимо.

²⁰ Раздел 5.2 бе добавен към настоящото второ преработено издание на Ръководството за лицензиране.

²¹ В случай че е целесъобразно и се допуска от националното право, надзорните органи може да изискат представянето на допълнителни документи, например план за изход, в който е описано как дейностите на кредитната институция могат да бъдат преустановени по организиран начин без изпадане в неизпълнение.

Икономическа среда и жизнеспособност на бизнес моделите

Надзорните органи подлагат на оценка положението на кредитната институция в макроикономическия контекст, но вземат предвид и бизнес средата.

Средата дава на надзорните органи контекст за основните допускания, въз основа на които са изготвени прогнозите. Те често подлагат на проверка базисните допускания, за да се уверят, че са реалистични и че прогнозите са постижими.

Жизнеспособността на бизнес модела се оценява, като се разглеждат основните фактори на рентабилността и способността на институцията да генерира адекватна възвръщаемост през първите три години дейност. Освен това надзорните органи подлагат на оценка устойчивостта на бизнес модела на кредитната институция, като разглеждат капацитета ѝ за генериране на печалби в бъдеще и очаквания ѝ рисков профил през времеви хоризонт на бизнес плана.

Финансови прогнози

В основата на оценката на финансовите прогнози са предоставените от заявителя прогнозен баланс и прогнозен отчет за приходите и разходите, обхващащи най-малко три цели години дейност.

Очаква се прогнозите да съдържат основен (базов) сценарий и утежнен сценарий, така че надзорните органи да оценят жизнеспособността и устойчивостта на бизнес модела при различни условия. И двата сценария трябва да обясняват допусканията, на които се основават, защо са били избрани и защо се считат за реалистични.

Очаква се и двата сценария да показват въздействието върху съотношенията на капиталова адекватност и коефициентите на ликвидност.

Предоставената финансова информация се очаква също да включва профила на финансиране на заявителя, неговата диверсификация и всички приложими източници на финансиране и/или задлъжнялост.

Въз основа на финансовите прогнози се преценява дали размерът и качеството на капитала на заявителя са достатъчни за покриването на загуби, произтичащи от рисковия профил на кредитната институция, включително прогнозните загуби при утежнения сценарий.

Организационна структура

Когато оценяват яснотата и ефикасността на организационната структура на кредитната институция, надзорните органи преценяват организацията не само от гледна точка на оперативния ѝ състав, но и на йерархията на ръководството.

С оценката се проверява дали цялостната организация позволява на кредитната институция да извършва своите дейности по ефикасен, отговорен и контролиран начин.

Надзорните органи обръщат внимание на разпределението на задачите и йерархичната подчиненост, както и на организацията и качествения и количествения състав на звената за управление и контрол на риска.

Правила за управление

Правилата за управление на дадена институция са част от корпоративната структура и спомагат за това тя да се счита за „пригодна за целта“.

Оценката на правилата за управление е насочена към състава и ролята на ръководните и надзорните органи, включително съответните комитети. Тя включва оценка на тяхното съответствие с националното право.

Управленската структура се оценява спрямо критериите прозрачност, стабилност и способност за осигуряване на ефикасно вземане на решения с ясно разпределение на правомощията и отговорностите на всички равнища.

Освен това съгласно релевантното право на Съюза и национално право правилата за управление следва да осигурят подходящо уравнивене на правомощията, да защитят ръководния орган срещу неправомерно влияние и да направят възможно идентифицирането на конфликти на интереси.

Рамка за вътрешен контрол и управление на риска

Съгласно релевантното право на Съюза и национално право рамката за вътрешен контрол и управление на риска трябва да обхваща цялостно дейностите на кредитната институция и произтичащите от тях рискове. Когато надзорните органи подлагат на оценка тази рамка, те проверяват дали прилаганите политики и методологии позволяват ефикасно идентифициране, измерване и наблюдение на риска, включително за дейности, възложени на външни изпълнители.

По правило звената за управлението на риска, съответствието и вътрешния одит трябва да разполагат с подходящ персонал – както с оглед на числеността, така и на компетентността. Ето защо при оценката ще бъде отчетен размерът на звената спрямо мащаба и сложността на кредитната институция, географското местоположение на звената спрямо местоположението, където кредитната институция всъщност извършва дейностите си, както и дали рамката за вътрешен контрол и управление на риска разполага с достатъчно технологични средства.

ИТ инфраструктура, включително план за непрекъснатост на дейността

Кредитните институции в голяма степен разчитат на информационни технологии в подкрепа на своите бизнес операции, особено когато предоставят онлайн услуги и/или услуги за мобилно банкиране. Ето защо е важно ИТ инфраструктурата да бъде стабилна и да са предприети съответните стъпки за планиране на непрекъснатост на дейността.

Надзорните органи извършват оценка на капацитета на ИТ инфраструктурата да изпълнява настоящите и бъдещите изисквания за дейността – както при нормални обстоятелства, така и в периоди на сътресения.

Очаква се кредитната институция да е въвела подходящи политики и процеси за идентифициране, оценка, наблюдение и управление на своя ИТ риск.

Планът за непрекъснатост на дейността, включително възстановяване от срив на ИТ, се подлага на оценка с цел да се измери капацитетът му за достатъчна устойчивост и поддържане на основните дейности в случай на сериозни сътресения.

Договорености за възлагане на дейности на външни изпълнители

Дейностите, които се възлагат на външни изпълнители, се считат за по-рискови, независимо дали това става в рамките на групата на кредитната институция или на доставчици – трети страни. Ето защо тези дейности се подлагат на особено критична проверка, като оценката отчита наред с другото:

- естеството на дейностите и съображенията за възлагането им на външни изпълнители;
- опита, постигнатите резултати и местоположението на доставчиците на услуги;
- устойчивостта на политиката за възлагане на дейности на външни изпълнители и нейното въздействие върху управлението на риска, и по-специално презграничните договорености; и
- договорната уредба във вид на споразумение за ниво на обслужване.

5.3 Оценки за надеждност и пригодност на членовете на ръководния орган

Членовете на ръководния орган на институцията заявител трябва да бъдат подложени на оценка за съответствие с изискванията за надеждност и пригодност. Това важи за всички членове на ръководния орган, както в

изпълнителната, така и в надзорната му функция. По принцип самото решение за издаване на лиценз ще включва оценка на надеждността и пригодността на всички членове на ръководния орган.

За разлика от оценките за надеждност и пригодност в текущия надзор, оценките за надеждност и пригодност на бъдещи членове на ръководния орган като част от процеса по лицензиране се извършват от ЕЦБ – както за значимите, така и за по-малко значимите институции.

Последващите назначения или промени в ръководния орган обаче няма да окажат въздействие върху решението за първоначален лиценз, след като то вече е било взето, нито ще налагат издаването на нов лиценз.

Критериите, използвани при оценките на назначенията в ръководния орган като част от процедурата по лицензиране, са същите като при редовните оценки за надеждност и пригодност.

Тъй като процедурата по оценка е подчинена на принципа за пропорционалност, тя е пригодена към очакваното системно значение и прогнозирания рисков профил на институцията заявител. В следващите точки е показано как се прилага принципът на пропорционалност.

- По дефиниция кредитните институции, които подават заявление за разширяване на обхвата на лиценза, вече притежават лиценз и са обект на надзор от страна на ЕЦБ или на НКО в зависимост от тяхната значимост. Поради тази причина на оценка ще бъдат подложени само новите членове на ръководния орган, които ще бъдат назначени в резултат от разширяването.

Ако разширяването представлява значителна промяна в бизнес модела на институцията или в сложността или обхвата на нейните услуги и продукти, като част от разширяването на лиценза може да се извърши оценка на съвета като цяло, за да може да се гарантира запазване на неговата колективна професионална пригодност.

Вече назначените членове на ръководния орган по принцип не се подлагат на повторна оценка като част от процедурата по разширяване на лиценза. Ако по време на оценката обаче възникнат нови факти, които биха могли да окажат отрицателно въздействие върху надеждността и пригодността на членовете на съвета, НКО съвместно с ЕЦБ може да обмисли провеждане на отделна цялостна оценка за надеждност и пригодност.

- За назначенията в мостови банки се прилага обичайната процедура по надеждност и пригодност. Освобождаване от изискванията за надеждност и пригодност може да се предостави само ако установяването на мостова банка е изключително спешно.
- Оценката на репутацията на назначените лица/кандидатите се провежда по един и същи начин за всички заявители, независимо от бъдещия статут

За по-подробни разяснения
вижте Ръководството на ЕЦБ
относно оценките за надеждност
и пригодност.

на институцията заявител като значима или по-малко значима; принципът на пропорционалност не се прилага.

5.4 Оценка на преки и непреки акционери

Тук употребата на понятието „акционери“ обхваща „акционери и членове“ по смисъла на член 14 от ДКИ IV.

Ако акционерите на дружеството заявител държат повече от 10% от капитала или правата на глас в институцията или упражняват значително влияние върху нейното ръководство, критериите за квалифицирано дялово участие се прилагат като част от процедурата по лицензиране. Ако обаче има множество малки акционери без квалифицирани дялови участия, обикновено на оценка се подлагат двадесетте най-големи акционери.²²

Вече съществуващите акционери по принцип не се подлагат на повторна оценка при процедура по разширяване на обхвата на лиценза. Ако по време на оценката обаче възникнат нови факти, които биха могли да окажат отрицателно въздействие върху надеждността и пригодността на акционерите с квалифицирано дялово участие, НКО съвместно с ЕЦБ може да обмисли провеждане на отделна цялостна оценка на акционерите, при условие че имат това правомощие по силата на националното право.

Квалифицирани дялови участия

В контекста на процедурата по лицензиране критериите, използвани за оценка на акционерите, са същите като тези за оценка на приобретател на квалифицирано дялово участие в съществуваща кредитна институция. Това са:

- репутацията на акционера;
- финансовата стабилност на акционера;
- липсата на подозрение за изпиране на пари или финансиране на тероризъм.

Освен това други два критерия, обхванати другаде в цялостната оценка при лицензиране, също се използват в оценката на придобиванията на квалифицирани дялови участия. Това са:

- репутацията, познанията, уменията и опитът на висшето ръководство, което ще управлява дейността на кредитната институция (вижте раздел 5.3);
- прогнозираното спазване на пруденциалните изисквания от страна на институцията (вижте раздел 5.1).

²² Окончателен доклад относно проекта на Регулаторните технически стандарти съгласно член 8, параграф 2 от Директива 2013/36/ЕС и проекта на Техническите стандарти за изпълнение съгласно член 8, параграф 3 от Директива 2013/36/ЕС (EBA/RTS/2017/08 и EBA/ITS/2017/05).

Оценката е много сходна с провежданата като част от процедурата по придобиване на квалифицирано дялово участие, но не се приема отделно решение за квалифицирани дялови участия, освен ако такова не се изисква съгласно националното право, транспониращо ДКИ IV. Поради тази причина резултатът от оценката на акционерите по принцип е част от решението по лицензиране.

Целенасочена оценка на двадесетте най-големи акционери

За повече информация вижте регулаторните технически стандарти на ЕБО (в процес на изчакване на прилагане).

При липса на притежатели на квалифицирани дялови участия оценката по принцип се съсредоточава върху двадесетте най-големи акционери или, в случай че те са по-малко от двадесет, върху всички нейни акционери.

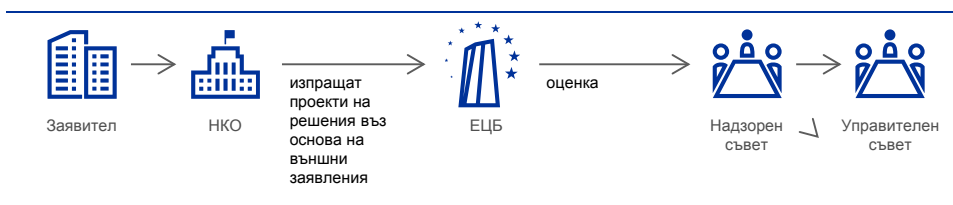
Изискването за информация за двадесетте акционери, участващи в целенасочената оценка, отчита не само стандартите на ЕБО, но и принципа на пропорционалност, размера на участията и ролята на акционерите.

Участията на няколко акционери може да са равностойни, което прави трудно решението кой от тях да бъде включен в целенасочената оценка на двадесетте най-големи акционери. В такъв случай по принцип в оценката ще бъдат включени всички акционери с участия на стойност, абсолютно равна на най-малкото участие преди крайната дата.

6 Процедурни въпроси

В еврозоната процедурата за издаване или разширяване на обхвата на банков лиценз принадлежи към така наречените „обща процедура“. ЕЦБ и националните надзорни органи вземат участие в различни етапи на тези обща процедура, при които точката за достъп за всички заявления е националният надзорен орган на държавата, където се/ще се намира банката, независимо от това дали тя изпълнява критериите за значимост. Националните надзорни органи и ЕЦБ си сътрудничат тясно в целия ход на процедурата, която за всички поднадзорни кредитни институции приключва с приемането на решение от ЕЦБ.

Диаграма 4
Процедура по издаване на лиценз

6.1 Приложими графици

В член 15 от ДКИ IV са предоставени указания за максималния период, който решението във връзка със заявление за лиценз може да отнеме (12 месеца). Тъй като не всички държави членки обаче са транспонирали ДКИ IV по един и същи начин в своето национално право, графици, посочени в актуалните национални закони, продължават да се различават. Поради тази причина срокът за едно заявление за лиценз може да започне да тече по различно време в различните държави членки. В някои държави членки за негово начало се счита получаването на заявлението от НКО, дори то да е непълно.²³ В други процедурата не стартира, докато заявлението не бъде счетено за пълно.²⁴ По същия начин използването на периоди на спиране на процедурата може да е различно в различните държави членки.

Има три основни етапа за всяко заявление за лиценз:

- подготвителен етап;
- етап на кандидатстване;
- преминаване към текущ надзор.

В рамките на тези ограничения, доколкото е възможно, се прилага следният хармонизиран подход от три етапа.

²³ „начало 1“ в диаграми 5 и 6.

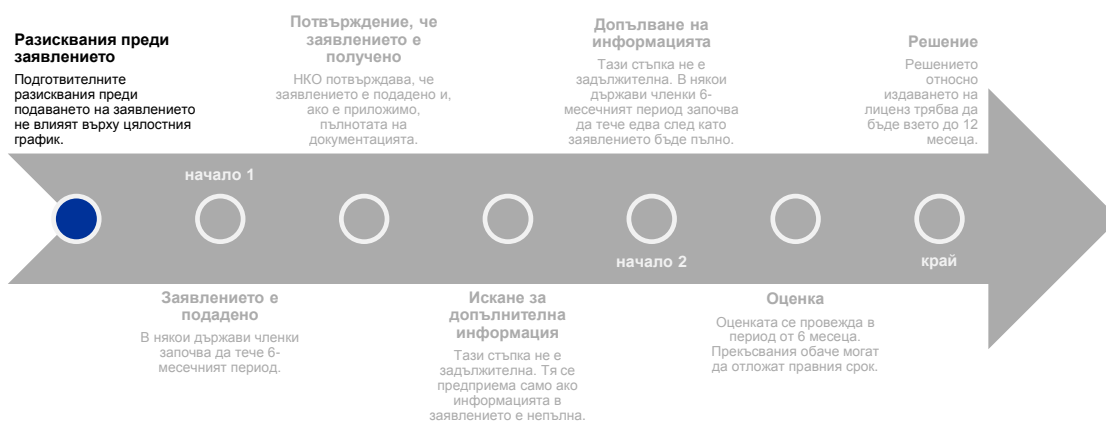
²⁴ „начало 2“ в диаграми 5 и 6.

Подготвителен етап

Обикновено надзорните органи провеждат обсъждания със заявителя преди официалното подаване на заявлението за лиценз с цел i) да обяснят процедурата и изискванията за информация; ii) да установят, наред с другото, дали лицензът на кредитна институция е подходящият лиценз за институцията; iii) да извършат преглед на ефикасното представяне на плановете за лицензиране; и iv) да посочат предварително потенциални опасения от пруденциална гледна точка. Тази практика се насърчава активно, за да се осигури по-гладко протичане на процедурата.

Диаграма 5

График, подготвителен етап

От страна на надзорните органи ще вземат участие специалисти, които познават процедурата по лицензиране и критериите за оценка. Важно е в подготвителните обсъждания от страна на институцията да участват точните представители, т.е. служители на висши ръководни длъжности с правомощия за вземане на решения, както и лица с достатъчни оперативни познания, които да отговарят на подробни въпроси.

Коментарите на надзорните органи в този етап не засягат резултата от етапа на кандидатстване и последващото решение на ЕЦБ.

Подготвителният етап дава възможност на заявителя да оцени мащаба и времевата рамка на проекта. След това заявителят може да реши дали да отложи, или да прекъсне процедурата, или да продължи към следващия етап и да подаде официално заявление пред НКО.

Етап на кандидатстване

Отправна точка винаги е НКО, тъй като трябва да се отчита националното право.

По принцип надзорните органи провеждат редовни срещи със заявителя, за да го напътстват в хода на процедурата по оценка и да обсъждат подробно подадената информация.

Диаграма 6

График, етап на кандидатстване

По всяко време в етапа на кандидатстване НКО и ЕЦБ могат да изискат допълнителна информация от заявителя, ако е необходимо. На този етап на процедурата често става ясно, че за изясняването и анализа на заявлението са необходими допълнителни подробности.

В зависимост от приложимото национално право тези искания за допълнителна информация могат да доведат до спиране на процедурата и съответно до отлагане на законово установения срок. Въпреки това цялата процедура, считано от потвърждението за получаване на заявлението от НКО, включително периодите на спиране, не бива да продължава повече от 12 месеца.

Заявителят може във всеки един момент да оттегли заявлението, като съответно уведоми НКО. Това например може да се случи, ако заявителят прецени, че не може да изпълни изискванията за лицензиране. В противен случай кандидатстването приключва с решение на НКО за отхвърляне на заявлението или, ако НКО е представил проектопредложение на ЕЦБ за издаване на лиценз (в този случай заявителят ще бъде съответно уведомен), с решение на ЕЦБ за издаване на лиценз или отхвърляне на заявлението.

Примерен график за типично заявление за лиценз

- Група А решава да създаде ново дъщерно предприятие – банка Х.
 - Група А се свързва с НКО в държавата членка, в която предстои да бъде установена банка Х, и провежда няколко подготвителни срещи с него и евентуално с ЕЦБ, на които се обяснява процедурата и се уточнява информацията, която трябва да се подаде със заявлението.
 - Група А официално подава пред НКО заявлението си за лиценз на кредитна институция за банка Х.
 - Срокът започва да тече от първоначалното подаване на заявлението (както се предвижда в националното право на държавата членка, в която ще бъде установена банка Х).
 - НКО изпраща потвърждение на група А, че е получила нейното заявление. С него се поставя официално начало на периода на оценка и се посочва приложимият законов срок.
 - На етапа на оценка НКО съвместно с ЕЦБ установява, че в преписката по заявлението липсва важна информация. НКО отправя официално искане до заявителя да предостави липсващата информация.
 - Искането за допълнителна информация, в случай че това се предвижда в националното право, временно спира процедурата и бележи прекъсване в графика.
 - Щом група А предостави липсващата информация, процедурата се подновява, а законовият срок се удължава с толкова дни, колкото е продължило спирането, в случай че това се предвижда в националното право.
 - Надзорните органи изискват допълнителна информация (и поради тази причина спират процедурата в съответствие с националното право) няколко пъти по време на оценката.
 - След като НКО и ЕЦБ извършат оценката, НКО предлага на ЕЦБ да издаде лиценз за банка Х и ЕЦБ взема решение в рамките на приложимия законов срок, като отчита всички периоди на спиране.
-

Преминаване към текущ надзор

В зависимост от обстоятелствата, поради които се изисква лицензиране, и информацията, подадена на подготвителния етап или етапа на кандидатстване, може да има по-голяма или по-малка необходимост от засилено последващо наблюдение, така че да се осигури спазване от страна на кредитната

За повече информация вижте
Надзорния наръчник на ЕНМ

институция на решението на ЕЦБ за лицензиране, включително всякакви допълнителни разпоредби (вижте следващия раздел).

Надзорните органи ще започнат да планират и извършват надзорни дейности, включително оценка на значимостта и съставяне на нов план за извършване на надзорни проверки (съставяне на съвместен надзорен екип (СНЕ) в случай на значима банка, провеждане на процеса по надзорен преглед и оценка (ПНПО), стрес тестове, проверки на място, тематични прегледи и др.).

По-общо, надзорните органи ще наблюдават как лицензираната институция спазва представения план за дейността. Ако се окаже, че новата институция не спазва изискванията, посочени в решението за издаване на лиценз, или текущите пруденциални изисквания, надзорните органи могат да предприемат мерки, вариращи от по-тясно взаимодействие чрез срещи по конкретни въпроси до прилагане на надзорните правомощия за налагане на мерки за изпълнение или дори санкции в зависимост от степента на несъответствие.

6.2 Допълнителни разпоредби в решението

Съдът на ЕС е постановил, че компетентният орган по принцип може да налага условия и/или задължения в случаите, в които иначе заявлението за лиценз би било отхвърлено.²⁵ В този раздел се разяснява при какви обстоятелства могат да се използват такива надзорни инструменти.

Към решение за лицензиране могат да се приложат няколко вида допълнителни разпоредби:

- „условие“ се отнася до предпоставка, която трябва да бъде изпълнена, преди решението за лицензиране да влезе в сила;
- „задължение“ се отнася до изискване или ограничение, което се прилага на текуща основа или за определен период, след като решението за лицензиране е взето;
- „препоръка“ се отнася до необвързващо предложение;

Аналогично, заявителите могат да поемат „предварителни ангажименти“ преди приемането на решението за издаване на лиценз. Те се отчитат от НКО и ЕЦБ в цялостната оценка и могат да бъдат включени в решението за издаване на лиценз като съгласувани условия или задължения.

²⁵ Решение на Съда на Европейския съюз от 25 юни 2015 г. *CO Sociedad de Gestión y Participación SA* и др. срещу *De Nederlandsche Bank NV* и др., C-18/14, ECLI:EU:C:2015:419.

Условия

Условията изискват предприемане или въздържане от действие от страна на заявителя. Лицензът ще влезе в сила едва когато условието е изпълнено.

Условията са пропорционални и не надхвърлят необходимото, за да се осигури изпълнението на критериите в оценката за лицензиране.

Условията са ясни и добре определени, така че да гарантират правна сигурност. Условията трябва да бъдат възможни за изпълнение и налагане.

Задължения

Също както условията, задълженията изискват предприемане или въздържане от действие от страна на заявителя. Задълженията са налагат като текуща мярка във връзка с въпроси, възникващи след като лицензът е влязъл в сила. Неизпълнението на дадено задължение няма да постави под въпрос решението за първоначален лиценз. Все пак неизпълнението на дадено задължение може да доведе до прилагането на мерки за изпълнение и/или санкции.

Задълженията са пропорционални и не надхвърлят необходимото, за да се осигури изпълнението на критериите, посочени в оценката за лицензиране. Те могат да бъдат наложени като текуща мярка за преодоляване на потенциални проблеми след издаването на лиценза, по-специално ако има опасения, свързани с трайното изпълнение на критериите за оценка при лицензирането.

Препоръки

Към решение за лицензиране могат да се приложат препоръки, дори и всички критерии за лицензиране да са били формално изпълнени. Препоръките могат да обхващат множество различни въпроси, по които би трябвало да се вземат мерки.

Препоръките не са правно обвързващи. Причините за тяхното издаване и планираните цели следва да бъдат ясно посочени.

Предварителни ангажменти

Предварителните ангажменти не се налагат от НКО или ЕЦБ, а се предлагат от заявителя, преди да се вземе решението по лицензиране. Компетентните органи обаче имат правото да отправят препоръки.

Предварителните ангажменти имат за цел да допринесат за увереността на компетентния орган, че критериите за оценка ще бъдат изпълнени.

Те се оформят като писмена декларация, подписана от заявителя.

НКО и ЕЦБ отчитат предварителните ангажименти в своите оценки. В решението за лицензиране те се представят като съгласувани условия или задължения.

6.3 Законосъобразна процедура

НКО може да отхвърли дадено заявление за лиценз след неговата оценка или да отправи към ЕЦБ предложение за положително решение. След като извърши собствена оценка, ЕЦБ може или да потвърди решението, предложено от НКО, или да го отхвърли.

Право на изслушване

Когато предстои ЕЦБ да отхвърли дадено заявление или да бъдат наложени условия или задължения, заявителят получава възможност да представи становище. Това се нарича „право на изслушване“ и представлява принцип, заложен в Хартата на основните права на Европейския съюз.²⁶

Правото на изслушване се предоставя на всички заявители, чиито лиценз предстои да бъде отхвърлен от ЕЦБ или да включва условия или задължения.

Срокът за представяне на становище при заявленията за лиценз е три работни дни.

Има обаче случаи, в които правото на изслушване не се прилага:

- когато условията или задълженията се отнасят до законови разпоредби, с които заявлението трябва да е в съответствие;
- когато условията или задълженията са били предварително договорени със заявителя;
- когато условията или задълженията се определят като изисквания за отчетност в съответствие с приложимата правна рамка.

Достъп до преписката по заявлението

След вземането на решение заявителят има право да поиска от НКО или ЕЦБ достъп до преписката по заявлението.

Това може да стане както на национално равнище (например в случаи, в които заявлението за лиценз е отхвърлено от НКО), така и на равнище ЕЦБ

²⁶ Вижте също член 31 от Рамковия регламент за ЕНМ.

(например в случаи, в които заявлението за лиценз е отхвърлено от ЕЦБ или са предложени условия или задължения). Това право на достъп е важен елемент на правото на защита, правото на добро административно управление и правото на изслушване.

7 Отнемане и прекратяване на действието на лиценз

ЕЦБ може да отнема лиценза на кредитна институция по собствена инициатива или въз основа на предложение от НКО на държавата членка, в която е установена институцията. Приложимата процедура за отнемането на лицензите е определена в националното право, а за сътрудничеството между НКО и ЕЦБ тя до голяма степен е сходна с тази за издаването на лицензи, макар и с някои отклонения в зависимост от това дали отнемането е било изискано от самото поднадзорно лице или иницирано от надзорния орган – НКО или ЕЦБ.

Ако поднадзорното лице е отправило искане към НКО за отнемане на лиценза, например защото вече не извършва банкова дейност, НКО и ЕЦБ съвместно оценяват дали са изпълнени приложимите предпоставки. ЕЦБ решава дали са изпълнени условията за отнемането на лиценз съгласно националното право и правото на ЕС. По-специално се изисква ясно и неоспоримо потвърждение, че институцията вече не държи влогове или други възстановими средства.

Ако отнемането на лиценза на кредитната институция е по инициатива на надзорния орган, например защото институцията вече не изпълнява пруденциалните изисквания или защото на нея вече не може да се разчита да изпълнява задълженията към кредиторите си, се провежда пълна подробна съвместна оценка, за да се потвърдят основанията за отнемане на лиценза. При нея се отчитат сведенията за надзора, упражняван до момента над въпросната институция, както и съответните засегнати интереси, например рискът за вложителите. В такива случаи съгласно Регламента за ЕНМ може да се намесят и органите за реструктуриране.

Прекратяване на действието на лиценз настъпва, когато лицензът на дадена кредитна институция спре да съществува в ситуацияте, посочени в съответното законодателство на Съюза или национално законодателство. Причините за това може да са конкретни национални и правно дефинирани фактори, които обикновено не включват право на преценка на надзорните органи или решение от компетентния орган. Има три типични ситуации, в които съгласно националното право може да се прекрати действието на лиценз:

- кредитната институция не е използвала лиценза в продължение на 12 месеца;
- кредитната институция се отказва изрично от лиценза;
- кредитната институция е престанала да извършва дейност в продължение на повече от шест месеца.

В зависимост от разпоредбите на националното право може да настъпи друг ефект, сходен с прекратяването на действието на лиценз, ако самата кредитна институция престане да съществува, например заради сливане с друго

предприятие. В такива случаи лицензът престава да съществува, когато институцията престане да съществува. В тези случаи се прилага същата процедура като при прекратяването на действието на лиценз.

© Европейска централна банка, 2018 г.

Пощенски адрес 60640 Frankfurt am Main, Germany
Телефон +49 69 1344 0
Уебсайт www.bankingsupervision.europa.eu

Всички права запазени. Разрешава се възпроизвеждането с образователна и нетърговска цел при изрично позоваване на източника.

За специфичната терминология можете да използвате [речника на ЕНМ](#).